

Min mening

Læraren er løysinga

I **TORS DAGENS** BA forsvaret Eivind Nævdal-Bolstad Høgre sin skulepolitikk mot angrep frå Arbeidarpartiets Ronny Vestli. Debatten følger ein vant mal; Arbeidarpartiet gjev laus med innhaldslaust svada om ein einskapsskule som ikkje finst, medan Høgre set si lit til karakterar og privatskular. Begge debattantar søker til gamle, trygge hamner som sikkert gagnar dei to partia, men som ikkje gjer mykje for å betre norsk skule.

Dei ideologiske forskjellane mellom Arbeidarpartiet og Høgre er nok reelle, slik dei også er mellom Arbeidarpartiet og mitt eige parti. Venstre er derimot meir opptekne av innhaldet i skulen enn kven som eig han.

Den dogmatiske haldninga til partia på høgre- og venstresida bidrar ikkje til ei løysing. Vestli frå Ap skryt av at partiet hans vil styrke lærarutdanninga, men dei gjeikk imot Venstre sitt forslag om å auka henne til fem år. Høgre ønskjer høgare krav og karakterar frå femteklasse, men gløymer at også dei yngre elevane har bruk for tilbakemelding; Venstre vil gi fagleg tilbakemelding til alle elevar, ikkje gøyme oss bak ei tilfeldig satt karaktergrense og håpa at det løysar alle problem.

DEN NORSKE skulen er ikkje ein av verdas beste, slik Arbeidarpartiet vil ha det til. Me bruker meir pengar enn dei fleste andre land, men ligg berre midt på treet i fagkunnskap.

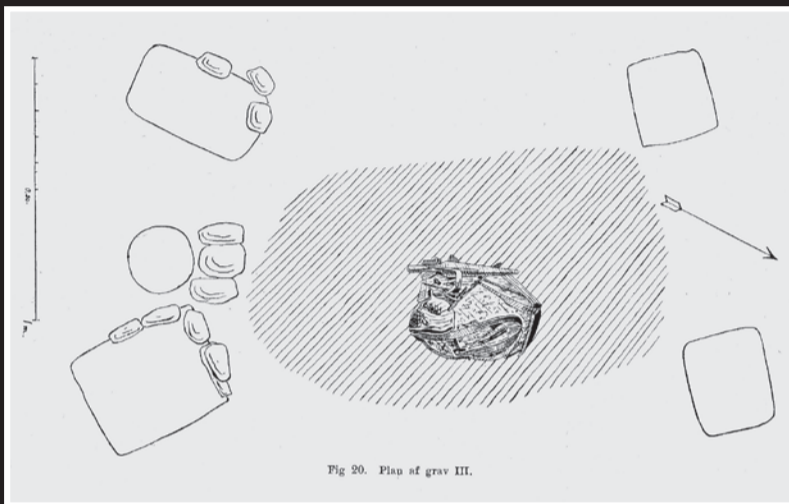
Løysinga på denne utfordringa er ikkje meir av Ap sin einskapsskule eller Høgre si naive tru på målingar åleine. Venstre ser etter konkrete tiltak og handfaste løysingar for å heve den faglege kvaliteten, og då må læraren stå i sentrum.

Lærarutdanninga må bli tøffare, lengre, og meir prestisjetung, etterdanninga av lærarar må bli systematisk og forpliktande, og me må overføra makt og mynde frå skulebyråkratar til skulen og den enkelte læraren.

● **Runar Mæland,**
5. kandidat Hordaland Venstre

GOTLAND: Billedstein funnet under golvet i Ardre kirke på Gotland, hvor to døde personer med avkappede hoder ligger ved siden av smien.

SVERD: Intensjonelt ødelagte sverd fra Myklebostad, plan av grav III i haug nr. 2 (etter Shetelig 1905: 25).

SPARBU: Dyrestil. Rygh 259a (C 4816) Dalem i Sparbu, Nord-Trøndelag.

Kremert i smien

I **MODERNE** kremasjoner blir kisten med den avdøde ført inn i ovnen som er forvarmet til cirka 700 grader. Ved denne temperaturen blir kjøttet på kroppen selvantennelig og frigir store mengder energi. Temperaturen i vanlige kremasjoner stiger til cirka 1000 grader.

Basert på analyser fra Østlandet er 2/3 av det kremerte beinmaterialet i jernalderen utsatt for temperaturer høyere enn moderne kremasjoner. Mange bein har vært brent på opptil 1200-1300 grader.

Slike høye temperaturer er vanskelig å oppnå på åpne kremasjonsbål, og smeden var den rituelle spesialisten som kontrollerte ildens krefter. Smeden var også krematør. I smien smelter døden og det videre livet sammen i gjenstander, som kunne være hellige eller ha magiske krefter.

BRONSE SMELTER på mellom 830 og 1000 grader avhengig av tinninnholdet, rent jern smelter på 1537 grader, men hvis det er tilsatt karbon smelter jern på 1145 grader. Når kjøttet på kroppen brenner, øker temperaturen kraftig til nivåer hvor metaller smelter. I både bronse- og jernalderen i Skandinavia er det funnet rester av brente menneskebein i smier. Teknologi blir kosmologi. Ved å bruke mennesker og dyr i selve produksjonen av prestisjeobjekter som sverd, så kunne man smelte inn identiteter og personer.

Forfedrene ble en del av gjenstandene. Sverdene hadde iboende krefter. I vikingtiden er det kjent at sverd hadde identiteter og navn som Tyrving, Gråside, Kvernbit, Gram, Fetbrei, Bastard og Skrep.

HVIS IDENTITETER og krefter ble smidd inn i sverdene, så kan det også forklare hvorfor mange sverd er intensjonelt ødelagte i kremasjonsbegravelser. Personene og maktene ble smidd ut igjen som del av begravelsesritualet.

Kremasjon har muliggjort å bruke de døde som medier til ulike formål. I gjennomsnitt i kremasjonsbegravelser er det

bare 10-20 prosent av det totale, brente skjellettet materialet som er nedlagt. Mange urner er intensjonelt laget så små at det ikke var meningen at alle restene etter kremasjonen skulle begraves. De døde skulle brukes til noe annet.

Døden er overgangen mellom mennesker og guder hvor de avdøde trer inn i en annen verden på den andre siden. I vikingens verden var det aller største å sitte ved Odins bord i Valhall. Døden åpner opp døren til gudene, og i denne prosessen var smeden sentral.

I DET SOM kalles «dyrestil» er det nettopp det transformative aspektet som fremheves; overgangen mellom mennesker og guder, mennesker og dyr, halve mennesker og halve dyr. Og et sentralt tema i norrøn mytologi er hamskiftet, som var karakteristisk for den mektigste guden; Odin selv.

Smedens liminale rolle har sammenheng med de kreftene han behersket i disse transformasjonene – han var ildens smelter. Smeden har vært mektig, men likevel marginalisert og omspunnet med myter og tabuer. Han har kontrollert maktene og mediene som definerte de ulike sfærene av guder og mennesker. Gjennom ilden transformerte smeden døde til videre liv i gjenstander.

TERJE ØSTIGÅRD

post.doc v/Unifob Global, Universitetet i Bergen

Statsministeren

Fakta

- I jernalderen ble 2/3 av kremasjonene utført på høyere temperaturer enn i moderne krematorier.
- Smeden smidde døde mennesker inn i gjenstander.
- Kjøttet på kroppen frigir energi som øker varmen under kremasjoner.
- For videre lesning: Goldhahn, J. & Østigård, T. 2007. Rituelle spesialister i bronse- og jernalderen Vols. 1-2.